

Kela|Fpa

Tutkimustietoon perustuvia näkökulmia ja arvioita hallituksen esitykseen 124/2024

Sosiaali- ja terveystieteiden kuulemistilaisuus 14.10.2024
Tutkimusprofessori Karoliina Koskenvuo, Kela

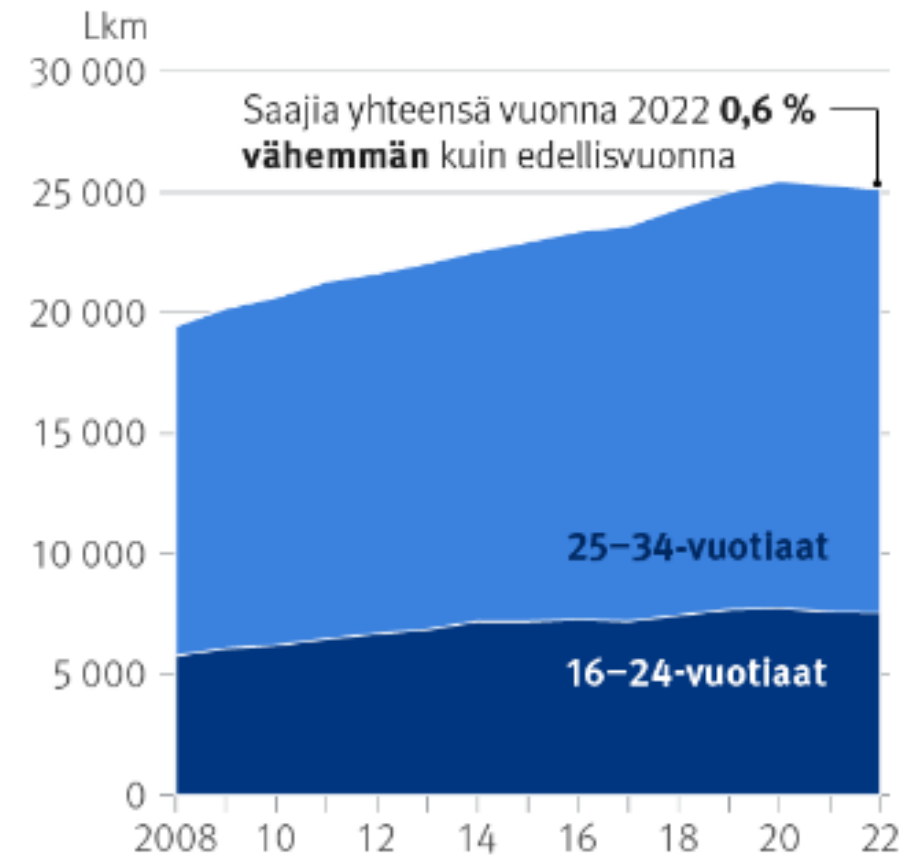
Keskeiset näkökulmat ja vaikutusarviot

- Asiantuntijalausunnossa esitetyt tutkimustietoon perustuvat näkökulmat ja arviot liittyvät tiivistetysti seuraaviin:
 1. ammatillisen kuntoutuksen kannustavuuteen ja kehitykseen nuorten työkyvyttömyyseläkkeissä
 2. syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ammatillisen kuntoutuksen palvelujen saatavuuden turvaamiseen
 3. kuntoutusrahan merkitykseen kuntoutumisessa

Ammatillisen kuntoutuksen kannustavuus ja kehitys nuorten työkyvyttömyyseläkkeissä

- Pitkäjänteinen ammatillisen kuntoutuksen kehittämistyö on alkanut näkyä nuorten työkyvyttömyystilastoissa
 - Pitkään jatkunut kasvu työkyvyttömyyseläkettä saaneiden nuorten määrässä kääntyi laskuun v. 2021
- Kuntoutuksen kannustavuuden heikentäminen yhdessä muiden muutosten kanssa voi lisätä nuorten jäämistä vaille tarvitsemiaan palveluita lisäten näin riskiä kouluttautumisen ja työelämän ulkopuolelle jäämiseen
 - voi pitää periaatteellisesti isona politiikkamuutoksena aiempaan verrattuna ja huolestuttavana mahdollisena kehityssuuntana.

Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 16–34-vuotiaiden nuorten määrä 2008–2022

Syrjäytymisvaarassa olevien nuorten ammatillisen kuntoutuksen palvelujen saatavuuden turvaaminen

- Tutkimustiedon näkökulmasta on perusteltua, että esitettyihin muutoksiin ei sisälly lakimuutoksen perumista, kuten Orpon hallitusohjelmaan on kirjattu
 - Sairaus- tai vammadiagnoosin edellyttäminen nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisessä ei toisi säästöjä vaan todennäköisesti lisäisi kustannuksia ja byrokratiaa, mikä viivästyttäisi nuorten pääsyä ammatilliseen kuntoutukseen ja lisäisi syrjäytymistä
- Nuotti-valmennukseen on ohjautunut tutkimusten mukaan ammatillisen kuntoutuksen tavoitteiden näkökulmasta myös liian huonokuntoisia nuoria ja nuoria, jotka ovat jääneet vaille tarvitsemiaan oppilashuollon palveluita ja tukea
- Nuotti-valmennusta saaneisiin nuoriin kohdentuneiden tutkimusten mukaan valmennus on vaikuttanut positiivisesti nuorten elämäntilanteeseen eri mittareilla mitattuna
- Tutkimusnäyttö tukee sosiaaliturvalainsäädännön vuosien 2024 ja 2025 muutosten yhteisvaikutusarvioinnissa esille tuotuja havaintoja siitä, että Kelan järjestämän nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytysten tarkentaminen voi luoda riskin, että entistä suurempi osa heikossa asemassa olevista 4 nuorista jää vaille palveluja

Kuntoutusrahan merkitys kuntoutumisessa

- HE 124/2024: Oikeus kuntoutusrahaan on motivoinut ja kannustanut nuoria hakemaan ja osallistumaan Nuotti-valmennukseen ja suorittamaan valmennus loppuun. Oikeus kuntoutusrahaan Nuotti-valmennuksen aikana on siirtänyt ns. tulottomia nuoria toimeentulotuelta ensisijaiselle perustoimeentuloa turvaavalle etuudelle
- Kelassa käynnissä olevan rekisteriseurantatutkimuksen mukaan mm. pelkän perustoimeentulotuen saaminen on huomattavasti vähentynyt seurannassa ja nuoria on siirtynyt myös ansiotulojen saajaksi
- Kuntoutusraha on keskeinen keino kuntoutumisen tukemisessa ja sen vaikutukset ulottuvat useille eri elämän osa-alueille (Salminen 2024)
- Sen lisäksi, että kuntoutusrahaoikeuden poistuminen lisää viimesijaisen toimeentulotuen ja muiden etuuksien käyttöä nuorilla, saattaa se vaikuttaa myös kuntoutuspalvelun aikaiseen kuntoutumiseen ja tavoitteiden toteutumiseen

Kuntoutusrahan merkitykset kuntoutujien näkökulmasta

1) Edistää terveyttä:

- Tukee kuntoutujien psyykkistä ja somaattista terveyttä, kun ei ole pakko ajatella toimeentuloa jatkuvasti
- Kuntoutajat voivat syödä riittävästi ja terveellisesti
- Pienet valinnat esimerkiksi ruokakaupassa tuottavat vapauden- ja onnellisuuden tunnetta

2) Tukee ammatillista toimintakykyä:

- Tarjoaa vapauden opiskella ilman paineita ja pohtia rauhassa, mitä tehdä valmistumisen jälkeen
- Kun paineet poistuvat, opinnot etenevät yleensä nopeasti, kuntoutuja saa töitä ja hänestä tulee taitava työntekijä, jopa huippuosaaja

3) Mahdollistaa sosiaalisia suhteita:

- Mahdollistaa ihmisten kutsumisen kylään ja kotoa pois lähtemisen
- Sosiaaliset suhteet mahdollistuvat, kun rahaongelmista johtuva stressi ja väsymys väistyvät
- Häpeä vähävaraisuudesta ja ulkopuolisuuden tunne helpottaa

4) Kehittää taloustaitoja:

- Auttaa opettelemaan rahan käyttämiseen liittyviä taitoja
- Kun rahaa saadaan, halutaan harkita tarkemmin, mihin sitä käytetään
- Kuntoutusraha auttaa velkakierteestä pois pääsemisessä
- Kuntoutujat arvostavat säästeliäisyyttä